

Хальмг республикин багшрин негдгч хурт

— Энд боджаж мана республикин багшрин 1-ч хурт республикин эрдм-сургуулин байдл-джиргьлд болн терүнэ цаарандан шин хаалгьар бөлгөндь ик чинр. Йовда бгх зөвтэ— гадж эрдм-сургуулин министр үр Шаранов В. М. докладан эвл.

Советск школиг оньгдарулдж, олна байдл-джиргьллэ терүг залгьдулгьна көдмшин түрүн сургуулин джилнь ик брмдэтэ, байрта, мана советск ола амтн күч-көлснэ, номин болн техникин халхар ик туурмдта дилвермүд күцэдэ йовх джил эвлдэ — гидж үр Шаранов цаарандь келв.

СССР-н Деед Советин болн РСФСР-н Деед Советин гаргьсн «Школиг амтнэ байдл-джиргьллэ залгьдуулгьна болн эрдм-сургуулин системиг цэаран-дэ бөлгьлгьнэ туск» Завадас иштэ-гьгар КПСС-н Хальмг обкомин болн Хальмг АССР-н Министрмүдин Советин гардврар Хальмг АССР-н эрдм-сургуулин министрств дара биш көдмш келв. Эн шин сургуулин джил мана р е с п у б л и к и н школмуд 1 сай а р с л н з г мөнгнэ сургуулин оборудовань авб: 50 верстакмуд, школин 15 электростанц, 15 киноапаратмуд, 71 ола зүсн станокмуд болн нань чиги кест йовд кергтэ оборудовань авгдв. Совхозмудин болн колхозмудин дөнгьгэр 42 сургуулин мастерскоймудин болн кабинетсин оборудовань күцэгдв. Дундин болн долан джилэ школмуд ик зуудан сургуулин базга болцхав. 1957 джил цуг мана республикт сургуульчирин производственн бригад 14 бэсэн болхла эн джил 36 болв. 36 бригадт 2115 сургуульчир көдлэд, 4583 гектар газрт таря-тект тардж ургьгад, күч-көлснэ дамшлт илгн авб, орв-нуттан олз чиги орув — гидж докладчик темдгв. Эн джил 3 интернат секгдв, Дарук джил Элстд, Приозерн болн Яшкульск районд бас секгдх гидж цаарандь келв.

— Элтин 2-ч номертэ дундин, Западн района Кировин нертэ дундин, Башантан дундин школмуд, Сарпинск района Садовск дундин, Сальск дундин школмуд, Яшалтинск района Солоневск дундин болн Красно-Михайловск долан джилин болн нань чиги кест школмуд сургуульчирт күч-көлснэ дамшат сэн бүрдэмдэтэ-гьгар бгчэнэ. Мастерскойд күч-көлснэ дамшат сургуульчирт сэнэр Садовск дундин школин багш Генерозов Б. В., Сальск дундин школин багш

Гуманно П. К., Башантин дундин школин багш Юношев И. Г., Кировин нертэ дундин школин багш Борисов, Приютненск дундин школин багш Дашинский В. Н., Приютненск района 4-ч дундин школин багш Попов Ю. М. бгчэнэ, — гидж үр Шаранов докладтан темдгв. Республикин совхозмудар болн колхозмудар ода арвдгч класс чилэсн 200 көвүд, күүкд көдлжэнэ, — гидж цаарандь келв.

Цаарандь сургуульчирт батта гүн медрл бгчгьг күч-көлснэ дамшлтэ залгьдуулдж кехин тускар келхлэри сэнэр, шин сургьлгьна эв-аргь олзлдж көдлжэх багшринг нерэддж келв.

Джилд болгьн мана школмудт ах сургьлгьлэ баахн багшир ирдж көдлжэхиг болн эн джил 138 ах сургьлгьлэ багшир ирдж көдлжэхиг докладчик темдгв.

Асхи сурдг школд болн заочн дундин школд сурдг селэнэ болн көдмшч багьчудин тонь джил ирвэс бсдж йовхинь темдгв. — Асхи сурдг школмудт урднь 660 күн бэсэн болхла, ода 1600 күн сурна; заочн дундин школд 90 күн сурдг бэсэн болхла, ода 300 күн сурчана — гидж келв.

Цаарандь үр Шаранов школмудин көдмшт бэах дуту-дундинь заадж келв. Республикин кест школмуд, гермүд багь бөлсар, 2—3 селгэгьгар көдлжэхиг, школин тосхлт ик муугьгар, уданар кегддж бэахиг болн күч-көлснэ дамшат сургуульчирт дасхлгьгар күцц баз угагьнинь темдгв докладчик келв.

130 эклц школмуд, зэрм дундин болн долан джилэ школмуд ода чиги школин бөр дамшлтин уасток ута бэахинь цаарандь темдгв.

— Цуг мана багшир оньг-килмджен, ухан-седклэн көдмштэн тэвдж, шин эв-аргь олдж, школиг шинрүлгьнэ көдмшгт, байдл-джиргьллэ залгьдуулгьг сэнэр чикэр күцэх зөвтэ — гидж докладчик үгэн төгсэв.

Хурт түрүн бодж таньгьчин КПСС-н комитетин негдгч сеглэтр үр Пономарев А. М. босдж үг келв.

Ур Пономарев КПСС-н таньгьчин комитетин, Хальмг АССР-н Министрмүдин Советин болн Хальмг АССР-н Деед Советин президиумин нерн дээрэс багшрин 1-ч хуртиг йорачкэд, Хальмг республикин эдл-ахун бслтин тускар келв.

Цаарандь үр Пономарев республикин багшрин өмн бэах төрмүдин тускар келхлэри, багшрин көдмш ик

чинртэ, тер учрар багш болгьн эврэннь медрлэн бөдлүддж, ола амтн дунд үзмдэтэ, сэнэр бийэн бэрдж келзэ чиги шартин кедж йовх көдмшт шуунмгьа жевэр орлцдж, партин политикиг күч-көлсчирт цэалгьд йовхин тускар заадж темдгв.

Мана республикин келн амтнэ иньглт улм асрдж йовхиг, терүг бдр болгьн цаарандь батлдж, терүг сургьлж бэах күүкдэн ивтркэ кевэр меделдж йовхиг заадж тер келв.

— Уүрмүд! Көдмштэн дигтэ бодж, школан цевр-цеерэр бэрдж, коммунистическ сургьмджиг болн күч-көлснэ дамшлтиг сургуульчиртан чигьар бгч, парть болн советск правительств школин өмн тэвджэх төрмүдиг сэнэр күцэхт гидж бидн таднд индж, нэалдж бэанэвдн, — гидж үр Пономарев үгэн төгсэв.

Даруны үг авч келсн РСФСР-н ачта багш Советова Ф. И. сургуульчирт гүн медрл бгчгьг, олна байдл-джиргьллэ ягьдж залгьдулхин тускар келв.

— Омнин болхла сургуульчирин ик зуудан үгэр келдс сургьлгь бэасн болхла, ода сургьлгьг күүкдт үзүлэд, бийсэрнь келгүлэд, гартнь бэрүлэд, бийсэрнь шиндлүлэд, экскурс кегьад меделх зөвтэ мөн, болв зэрм хуучн, ода чиги сургьлгьнд кергтэ, сэн эв-аргьг бас олзлхн — гидж келв.

Юстинск района, Бурунск дундин школин директор үр Шалбуров Б. С. ягьдж сургуульчиртан күч-көлснэ дамшлт дасдхажан келв. Школиг сургуулин баз ода дээрэн күцц биш бөлсар, ик зуудан совхозин болн АТК-н производств олзлдж, 9-ч классин сургуульчирт — трактор, 10-ч классин сургуульчирт — автомаши дасдхажан келв. Цаарандь үр Шалбуров көдмшиннь дуту-дундинь темдгв келв. — Нег ик дуту-дундин, школин гер багь бөлсар, 3 селгэн бодж сургьнавдн. Тер учрар шин бэрджэх школин гериг шулуудсн дээрэн, 480 ормтагьгар келгүлткэ гидж сурджанав. Дакад болхла дегтрмүдэр ик муугьгар теткгддж бэанэвдн, тер дотр хальмг келнэ дегтрмүдэр — гидж үгэн чилэв.

Хальмг АССР-н ачта багш үр Ефимова Н. Ф. ягьдж күүкдт гүн медрл бсдэн селвүддж келв. — 26 джилд орс кел сургьджанав, болв нег чиги сургуульч муугьгар сурсинь медршв — гидж эн келв. Сургуульчиртан килмдэтэ болхла, теднэ бслтинь хэлагьдэ, шиндлүлэд, цаглань дөнгө бо-

лад йовхла, сэнэр сурдгиг тер темдгв. Бичмр көдмшт икэр оньг бгч, чееджэр бичлгьг келгүлджэхиг тер келв.

Таньгьчин совпрофин ахлач үр Манцынов Б. О. республикин эдл-ахун бслтин дилвермүдин тускар болн колхозмуд, совхозмуд промышлени предприятгьс школмудт шинэр көдлгьнэ ягьдж дөнгьгэн күрмдэхиг болн тер дөнгьгиг бас чиги царандь делгрүлхин тускар келв.

Цаарандь үр Манцынов просоюзн организацие школмудт, бичгүдиг школас дутал уга сургьлгьднэ дөнгө болхин тускар болн эн джил бичгүдиг болн багшрин азрагьг ягьдж бүрдэснэ тускар келв.

Таньгьчин комсомолин комитетин сеглэтр үр В. С. Бушин келсн үгдэн школиг шинэр көдлгьднэ комсомольск болн пионерск организацие чирин тускар темдгв. — Болв школин комсомольск болн пионерск организацие көдмшгт школин көдлчир чикэр заад, килмджен, оньган бгч бүрдэх зөвтэ гидж тер темдгв.

Цаарандь үр Бушин багьчудиг асхи школд болн заочн сургуульд делгү кевэр оруулгьг бүрдэхин тускар келв.

Каспийск долан джилэ школин багш үр Убушинов Д. М. босдж келсн үгдэн, Каспийск долан джилэ школин багшир Челябинск областин школмудас үлгүр авч, бий дээрэн даалгьвр авсиг болн ода школин сургуулин мастерской бэрджэхан темдгв. Цаарандь хальмг кел сургьлгьгар зэрм дегтрмүд уга бөлсар күчр боджэхин тускар болн хальмг келнэ чикэр бичлгьнэ өврим ашмуднь хаджгэр нэа рүлгьснэ тускар келв.

Хальмг бичач үр Нугультинев, хальмг бичачирин нерн дээрэс багшрин хуртиг йорэгьдэ багшрин болн бичачирин кеджэх көдмш учр-утхари нег унгьта юмн, тер учрар негнээн дөнгө болх зөвтэдн гидж темдгв. Цаарандь үр Нугультинев хальмг бичачир школд, бичкүдт ю нерэддж бичдэхин тускар келв. Урн үгиг амтн дунд тархэхин тускар багшринг дуудж уган төгсэв.

Целинн района эрдм-сургуулин айтгын заведующ үр Мусаев З. М. школин тосхлт Целинн районд муугьгар кегддж йовхиг темдгв. — Садовск долан джилэ школин гер 5 джил тосхлджана, юнгад гьхлэ тосхачирин күн хэладж-кардж, шулуудлж бэахн. Энүнэ тускар мана эрдм-сургуулин Министерств оньган бгх зөвтэ — гидж эн келв.

Ур Мусаев цаарандь багшрин байдл-джиргьл асуулгьнд оньган бгхин тускар келв.

КПСС-н таньгьчин комитетин сеглэтр үр Сангаджиев П. Д. советск школин шинэр көдлгьнэ тускар келхлэри докладт темдгвгсн школмудин сэн күцлэс зуг ик көдмшин түрүн эхлэринь мөн гидж темдгв. Күч-көлснэ дамшлтиг сэнэр сургуульчирт дасхлин кергт цуг дундин болн долан джилэ школмуд сургуулин мастерскойна болхин тускар келв.

Цаарандь үр Сангаджиев келн амтнэ иньглтиг асуулхин, бөлхин тускар болн бурхи-шадж иткэглэнь авьясас амтиг гаргьлгьна цэалгьгар кехин тускар икэр келв. Тер төлэд библиотекин, культурин Герин, клубин көдмшгиг бас чиги асуулхд, тер тускт багшир, ик дөнгө гэн күрхин тускар келв.

Республикин багшрин медрл бөдлүлгьнэ институтин директор үр Павлов Д. А. келсн үгдэн, районд методическ кабинетс күцц сэнэр кө-

Хальмг АССР-н багшрин 1-ч хурт ирсн делегатир хооридан куунджах цагнь.

дэмшэн эс кеджэхиг болн чиртэ сэн
детрмүд хальмг келэр гаргългын
багшир икэр орлцхин тускар заад
төмдгэв.

Цааранднь үр Павлов республикан
ск багширин Гер тосххин тускар болн
Элст деер издательств гаргъдж, шил
үзгүдэр газетиг болн детрмүдиг эн
дэн барлдг кехлэ ик сэн болхин ту
скар селвг өгв. Дакад дундин школ
өгүд ода кабинети системд гарч сур
гъдг болхла, сэн болхин тускар төм
гдэв.

Эн хургин күүндэрт үүрмүд Бад
маев Б. Б., Босхомджиева В. Э., Го
лубева Л. С., Немичев И. С., Дрем
на болн Очиров Н. Б. бас орлцдж ү
келцхэв.

Республикин багширин 1-ч хур
цуг республикин багширур болн өрдм
сургуулин көдлөчирүр Дуудэр не
дуугъар батлдж авб.